

Michal Jokeš: Tělesně postižení lidé v pravěku a raném středověku. Ústav pro archeologii FF UK, Praha 2015. 53 strany textu, 6 obr., 6 stran katalogu v tabulce.

Michal Jokeš si zvolil téma blízké jeho zájmu o postižené, s nimiž již dlouho pracuje a je tak skrze praxi dobře obeznámen s jejich životem, zároveň však i s teoretickým rozměrem chápání tělesného postižení. Byla by bývala škoda nevyužít této jeho kvalifikace a nerozšířit zájem české archeologie tímto směrem. Předložená bakalářská práce rozhodně není špatným výsledkem.

Struktura práce je klasická. Je třeba vyzdvihnout jasně a čtivě napsaný úvod a závěr, které nijak nepřipomínají bezradné a formální pokusy v některých bakalářských pracích naopak ukazují, že autor od počátku ví, co chce, a téma mu není lhostejné. Jak sám podotýká, v české literatuře nenalezl dostatek příslušně zaměřených publikací (sopsis podstatnějších monografií předkládá v kap. 2.2.1) a musil vycházet z literatury zahraniční – to je ovšem klad a nikoli zápor práce. Sice byl jazykovými znalostmi omezen na anglickou jazykovou sféru, nicméně tam je tato problematika asi nejpropracovanější. Musil také kombinovat zdroje různé povahy, nikoli pracovat pouze s čistě archeologickými, a díky tomuto víceoborovému přístupu dospěl k poměrně širokému obrazu, který sice není ještě komplexním řešením problému, je však solidním perspektivním východiskem takového řešení, a v našem oborovém diskursu se mu přiblížil nejvíce.

Definici požívaných pojmů týkajících se postižení přebírá autor ze speciální pedagogiky; u práce hraničního tématu pokládám tuto kapitolu za zcela nezbytnou. Jednou z nejpřínosnějších částí práce je kap. 2.2.2 *Archeologie postižení*, která přináší u nás unikátní přehled dosavadního bádání, formulace problémů a jejich diskuse ve světovém měřítku, přičemž autor ke všemu zaujímá vlastní stanovisko, a navazující kap. 2.2.3 a 2.2.4, v nichž autor ozřejmuje, jaké defekty vůbec zanechávají stopy na kostech, a hlavně jaké defekty způsobují postižení. Poukazuje na rozdíl mezi medicínským a sociálním hlediskem, protože postižení ve smyslu vlivu na životní možnosti není totéž co objektivně doložené onemocnění či tělesná vada. I zde se opírá o teorii a zkušenosti ze sféry sociální práce včetně pohledu samotných postižených lidí, jak jej sám zná. Zajímavý je exkurs o nepravidelných pohřbech a jejich vztahu k hypotetickému postižení, přestože vychází plně z jediné publikace – je to však uvědomělá reflexe, nikoli pouhé výpisky, navíc reflexe doplněná poté logicky z dalších prací. V kap. 2.2.5 autor uvádí vybrané obecně známé nálezy koster s defekty a publikované názory na jejich interpretaci, pokud jde o postavení těchto lidí v jejich společnosti.

Kap. 2.3 podává obraz postavení postiženého člověka ve společnosti skrze starou evropskou mytologii, zákony, literaturu a památky výtvarného umění. Je to tedy část nearcheologická, vycházející opět v zásadě z jedné monografie, nicméně opět doplněná na základě dalších titulů, s jejichž pomocí se M. Jokeš snažil alespoň zčásti revidovat neúplné či nekompetentní autorovy údaje, a jako interpretační rámec je koneckonců nezbytná. (Zbylé nepřesnosti jsou spíše chybou autora zdroje, který není odborníkem v příslušných oborech, než autora této bakalářské práce, kterého nejspíše nenapadlo je kontrolovat.) Obdobně autor používá účelného výběru etnografických poznatků v kap. 2.4.

Kap. 3 je komentářem k soupisu vybraných archeologických dokladů tělesného postižení. Je třeba ocenit rozbor jediného dosud publikovaného zpracování problému a možností jeho využití. Na úvod katalogu autor správně zařadil kriteria výběru a popis struktury hesla. Katalog by pak ovšem spíše měl být zařazen již sem a ne až do příloh. Kap. 4 je solidně napsanou analysou; je zřejmé, že větší a reprezentativnější vzorek údajů by mohl poskytnout širší spektrum případů a problémů, autor si toho je vědom a partie je i přesto metodologicky přínosná.

Jazyk práce je na velmi dobré úrovni, text působí konsistentně a plynule. Je třeba ocenit, že autor kvalitně přeložil citáty z cizojazyčných publikací. (Překlad historických textů převzatý z publikace B. Titzla bych ovšem doporučovala vždy konfrontovat s příslušnou českou edicí, existuje-li.) Častěji se vyskytují chyby ve jménech (např. je řec. Strabón nebo lat. Strabo, ale nikoli

Strabó; Illias m. Ílias; státy a vládcí starého Předního východu; Curich m. Curych; Vliněves m. Vliněves; 1x Neústupný), v interpunkci (chybějící čárky a druhé pomlčky, tečky v popiscích obrázků), terminologické (plastika x skulptura, aj.), slohové nedostatky (např. psaní číslovek do deseti číslicí místo slovem), nečeské obraty (s. 33 „dcera... , kterou byl problém provdat“), překlepy. Formální úprava textu je dobrá. Citace jsou věcně přiměřené a až na výjimky odpovídají standardu; místy je chybně tečka před citačním odkazem namísto až za ním. Soupis literatury (str. 49-53) obsahuje patřičné publikace. Kvalita obrazových příloh je dobrá.

Student se práci věnoval odpovědně, docházel na konzultace a zasílal vypracované části k připomínce. Určitý výpadek, který je také příčinou, že některé části práce působí nedotaženě a že některým bodům se autor nevěnoval v dostatečné hloubce či šíři, byl způsoben tím, že se autor věnoval práci se svými postiženými přáteli a svěřenci, což sice nemůže vyvážit nedostatky předložené práce, na druhou stranu to však nelze považovat za nedbalost.

Předložená práce podle mého názoru splňuje požadavky na bakalářskou práci a doporučuji ji k obhajobě. Práci po úvaze navrhuji s ohledem na přístup a přínos hodnotit známkou výborně, ačkoli striktně odborně vzato má relevantní nedostatky.

V Praze dne 11. srpna 2015

PhDr. Mgr. Zuzana Bláhová, Ph. D.